

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 21. martā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Sandra Kaija, senatori Ivars Bičkovičs un Aivars Uminskis

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar Rīgas tiesas apgabala prokuratūras prokurores Daces Lapinskas kasācijas protestu par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 17. oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2021. gada 26. aprīļa spriedumu

/Persona A/, personas kods /Personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 231. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 3 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un trešo daļu galīgais sods /Persona A/ noteikts brīvības atņemšana uz 7 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52. pantu soda izciešanas termiņā ieskaitīts apcietinājums no 2020. gada 31. janvāra līdz 6. aprīlim.

[2] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2021. gada 26. aprīļa spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 78. panta otrās daļas par darbību, kas vērsta uz nacionālā naida un nesaticības izraisīšanu, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu, un pēc Krimināllikuma 231. panta pirmās daļas par rupju sabiedriskās kārtības traucēšanu, kas izpaudusies acīmredzamā necienā pret sabiedrību, ignorējot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot cilvēku mieru un iestāžu darbu.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 20. septembra spriedumu, izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ un viņa aizstāvja zvērināta advokāta Jāņa Mucenieka kasācijas sūdzībām, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2021. gada 26. aprīļa spriedums atcelts daļā par /Persona A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 231. panta pirmās daļas un galīgā soda noteikšanu saskaņā ar Krimināllikuma 50. panta pirmo un trešo daļu.

/Persona A/ atzīts par nevainīgu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 231. panta pirmās daļas un attaisnots.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[4] Ar Senāta 2023. gada 10. janvāra lēmumu Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 20. septembra spriedums atcelts daļā par /Persona A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 78. panta otrās daļas, un šajā daļā lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 20. septembra spriedums atstāts negrozīts.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 17. oktobra spriedumu, no jauna izskatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2021. gada 26. aprīļa spriedums atcelts daļā par /Persona A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 78. panta otrās daļas.

/Persona A/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 78. panta otrās daļas atzīts par nevainīgu un attaisnots.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 17. oktobra spriedumu prokurore iesniegusi kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par apsūdzētā /Persona A/ atzīšanu par nevainīgu Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un attaisnošanu un šajā daļā lietu nosūtīt jaunai iztiesāšanai apelācijas instances tiesā.

Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 1. un 2. punktā norādītos Krimināllikuma pārkāpumus, jo nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 1. pantu, 6. panta pirmo daļu un 78. panta otro daļu, kā arī pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 1., 124., 127.–130., 511., 512., 519. pantu, 525. panta otro daļu, 564. panta ceturto daļu, kas novedis pie nelikumīga sprieduma.

Kasācijas protests pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Apelācijas instances tiesa nepamatoti /Persona A/ atzinusi par nevainīgu Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā.

Tiesas atzinumi par Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses neesību apsūdzētā darbībās ir pretrunā ar tiesas konstatējumu, ka apsūdzētais tīši izteicis aicinājumu veikt darbības, kas vērstas uz to, lai ķīniešu tautības cilvēki beigtu pastāvēt, un tas ir šokējošs un klaji nepieņemams.

Vārda „likvidēt” nozīmi apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi kopsakarā ar citiem lietā konstatētajiem apstākļiem – /Persona A/ žestiem, izsakot šo aicinājumu, kā arī automatizētajā datu sistēmā ievietotā videofaila pieejamības ilgumu un tam pievienoto komentāru saturu –, kas kopumā norāda uz šā vārda lietojumu saistībā ar aicinājumu iznīcināt ķīniešu tautības cilvēkus, nevis pauž neapmierinātību par Covid-19 infekcijas izplatību Latvijā.

Apelācijas instances tiesa nepareizi interpretējusi Krimināllikuma 78. panta otro daļu, norādot, ka apsūdzētā darbībās nav konstatējama minētā noziedzīgā nodarījuma objektīvā puse, jo vēstījums „likvidēt ķīniešus” nav pamata ziņa. Tam, vai apsūdzētā izteikumos ietvertajai uz nacionālā naida un nesaticības izraisīšanu vērstajai ziņai ir primārs vai sekundārs raksturs, nav nozīmes šā noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijā.

Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir ar formālu sastāvu, līdz ar to apelācijas instances tiesas vērtējumam par iespēju realizēt apsūdzētā pausto aicinājumu arī nav nozīmes nodarījuma kvalifikācijā.

[6.2] Apelācijas instances tiesa kļūdaini atzinusi, ka lietas materiāliem pievienotais tiesībsarga 2020. gada 16. marta atzinums Nr. 1-5/50 nav izmantojams pierādīšanā, tādējādi pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 130. panta pārkāpumu.

Senāts 2023. gada 10. janvāra lēmumā norādījis, ka tiesībsarga atzinums nav vērtējams kā kompetentas institūcijas atzinums Kriminālprocesa likuma 133. panta izpratnē, nevis, ka tas nav izmantojams pierādīšanā. Apelācijas instances tiesa nepamatoti minēto tiesībsarga atzinumu nav vērtējusi kopsakarā ar pārējiem pierādījumiem saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 128. pantu. Pretēji apelācijas instances tiesas secinātajam izskatāmajā lietā tiesībsargs sniedzis atzinumu savas kompetences ietvaros, nevis par apsūdzētā /Persona A/ vainīgumu.

Turklāt citā krimināllietā Nr.11840000914 par apelācijas instances tiesas lēmumu, kurā norādīts, ka procesa virzītājs pirmstiesas izmeklēšanā pamatoti uzdeva sniegt atzinumu tiesībsargam, faktiski izpildot Kriminālprocesa likuma 133. panta nosacījumus, tika iesniegta kasācijas sūdzība arī par tiesībsarga atzinuma vērtēšanu. Minētajā lietā Senāts pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, atzīstot apelācijas instances tiesas lēmumu par tiesisku un pamatotu.

Motīvu daļa

[7] Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā vispirms ir jāizvērtē, vai apelācijas instances tiesa, atzīstot apsūdzēto /Persona A/ par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 78. panta otrās daļas un attaisnojot, savus atzinumus ir pamatojusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtajai daļai.

[7.1] Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

[7.2] /Persona A/ ir saukts pie kriminālatbildības par darbību, kas vērsta uz nacionālā naida un nesaticības izraisīšanu, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu. Proti, par to, ka /Persona A/, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu, ar tiešu nodomu, nolūkā izraisīt nacionālo naidu, vietnē www.facebook.com publicēja videoierakstu, kurš saturēja izteikumus, kuru paušanas veids ir cieņu aizskarošs un naidīgi vērsts uz nesaticības izraisīšanu pret ķīniešu tautības cilvēkiem un Ķīnas Tautas Republiku, izsakot, ka ķīniešus un Ķīnu kā valsti vajag likvidēt un ķīnieši prot izgatavot tikai viltotas preces un viltotus mobilos telefonus.

[7.3] Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi veido darbības, kas vērstas uz nacionālā, etniskā, rasu vai reliģiskā naida vai nesaticības izraisīšanu, ja to izdarījusi personu grupa vai valsts amatpersona, vai uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) vai organizācijas atbildīgs darbinieks vai ja tā izdarīta, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu.

[7.4] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka /Persona A/ darbībās nav Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva, proti, noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvās puses, un taisījusi apsūdzēto /Persona A/ attaisnojošu spriedumu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 519. panta 1. punktu. Vienlaikus tiesa atzinusi, ka /Persona A/ nepārprotami ir izteicis aicinājumu veikt darbības, kas būtu vērstas uz to, lai ķīniešu tautības cilvēki beigtu pastāvēt.

Tiesa arī secinājusi, ka vēstījuma ārējais naidīgums raksturojas tikai ar vārda „likvidēt” lietošanu pret ķīniešu nacionalitātes cilvēkiem un Ķīnas Tautas Republiku. Tiesa norādījusi, ka vārda „likvidēt” nozīme latviešu valodā nav saprotama viennozīmīgi un tikai ar klaji naidīgu jēgu: ar vārdu „likvidācija” ir saprotama virkne juridisku procedūru, kas saistās ar valstī noteiktu kārtību, kādā tiek izbeigta dažādu juridisku personu darbība (*Latviešu konversācijas vārdnīca, izdevniecība „Antēra”, Rīgā, 2001. gada faksimilizdevums, 12. sējums, 23498-23501 sleja*); „likvidēt” [franču *liquider*, latīņu *liquidare* – padarīt skaidru] 1. panākt, lai kaut kas beidz pastāvēt, beidz darboties; 2. panākt, lai kaut kas izzūd; 3. iznīcināt, nonāvēt (*Svešvārdu vārdnīca, Rīgā: izdevniecība „Jumava”, 1999. gads, 436. lapa*). Tiesa atzinusi, ka /Persona A/ izteikumi var tikt izprasti dažādi un savā tiešumā nav galēji sakāpināti.

[7.5] Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā ir atzīts, ka vārda brīvība ir viens no demokrātiskas sabiedrības pamatprincipiem un ir viena no būtiskākajām tās attīstības un indivīda pašizpaušmes priekšnosacījumiem. Saskaņā ar Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 10. panta 2. punktu tā attiecas ne tikai uz informāciju vai idejām, kas tiek pieņemtas labvēlīgi vai tiek uzskatītas par nekaitīgām, vai vienaldzīgām, bet arī uz tām, kas var aizskart, šokēt vai satraukt. Plurālisms, iecietība un atvērtība ir priekšnoteikumi demokrātiskas sabiedrības pastāvēšanai. Vienlaikus tiesa norādījusi, ka izteikumi, kas aizstāv vai

attaisno vardarbību, naidu, ksenofobiju vai jebkādu citu neiecietības formu, nav aizsargājami. Aicinājumi uz neiecietību, kas kopā ar vardarbības un naida izraisīšanu, ir robeža, kuru nekādā gadījumā nedrīkst pārkāpt, īstenojot vārda brīvību. Tiesa arī uzsvērusi, ka naida runa ne vienmēr nozīmē tiešu aicinājumu uz vardarbību vai citiem noziedzīgiem nodarījumiem. Arī izteikumi, kas aizskar, pazemo vai nomelno noteiktas sabiedrības grupas, var būt pietiekams pamats, lai varas iestādes dotu priekšroku cīņai pret naida runu, nevis bezatbildīgi izmantotai vārda brīvībai (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2022. gada 20. decembra sprieduma lietā „Zemmour v. France”, iesnieguma Nr. 63539/19, 48.–54. punkts*). Turklāt īpaša uzmanība ir pievēršama gadījumiem, kad vardarbības aicinājumi, naidu saturošas ziņas tiek paustas pret etnisku, reliģisku vai citu personu grupu (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 15. oktobra sprieduma lietā „Perinçek v. Switzerland”, iesnieguma Nr. 27510/08, 206. punkts*).

[7.6] Senāts norāda, ka apsūdzētā lietotais vārds „likvidēt” ir skatāms kopsakarā ar pārējo vēstījumu, tā izolēta analīze nevar būt par pamatu, lai atklātu paustās ziņas patieso jēgu.

Senāts atzīst, ka, lai arī apelācijas instances tiesa spriedumā pamatoti ir norādījusi, ka katrs gadījums, kas ārēji varētu tikt uzskatīts par darbību, kas vērsta uz naida vai nesaticības izraisīšanu, ir individuāli vērtējams, vadoties no izskatāmās lietas apstākļiem, tomēr apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi sava atzinuma par vārda „likvidēt” nozīmi kopsakarā ar izteikumu saturu un to uztveri no neitrāla lasītāja skatpunkta. Tiesas vērtējumā nav ņemti vērā arī citi lietā konstatētie apstākļi, tādi kā apsūdzētā žesti, izsakot savu aicinājumu, un komentāru sadaļā paustie viedokļi, kas norāda, ka daļa lasītāju šo izteikumu uztvēruši kā tiešu aicinājumu uz vardarbību pret konkrēti identificējamu personu grupu.

Izvērtējot šādus gadījumus, notikumu analīze ir veicama arī, ievērojot notikuma laikā pastāvošo sociālo kontekstu. Tiesai ir jāvērtē, vai stāvoklis sabiedrībā sakarā ar bažām par Covid-19 vīrusa izplatību, neradīja pastiprinātu risku, ka paustās ziņas tiks īpaši saasināti uztvertas sabiedrībā, un tajās paustie aicinājumi ar lielāku ticamību rezultēsies naida izpausmēs pret konkrēto personu grupu.

[7.7] Tiesības uz vārda brīvību dod iespēju personai paust savu viedokli, tomēr kopā ar tiesībām un brīvībām, personām ir arī pienākumi; viens no šādiem pienākumiem ir, ciktāl tas ir iespējams, izvairīties no apgalvojumiem, kas ir prettiesiski aizskaroši citām personām un apdraud to tiesības. Izteiksmes brīvības ierobežojumiem tādējādi ir jābūt pieļaujamiem gadījumos, kad izteikumu nolūks ir pazemot, aizskart vai kūdīt uz naidu pret indivīdu vai indivīdu grupu (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012. gada 9. februāra sprieduma lietā „Vejdeland un citi pret Zviedriju”, iesniegums Nr. 1813/07, 46., 57. punktu*).

Senāts atzīst, ka nav nozīmes tam, vai aicinājums uz naida vai nesaticības izraisīšanu ir pamata vai pakārtots vēstījums, būtiski ir konstatēt, vai konkrētā ziņa satur aicinājumu uz nacionālā, etniskā, rasu vai reliģiskā naida vai nesaticības izraisīšanu.

[7.8] Vienlaikus Senāts noraida, kā nepamatotu prokurores argumentu par to, ka vērtējumam par iespēju realizēt apsūdzētā pausto aicinājumu nav nozīmes nodarījuma kvalifikācijā, jo, lai arī Krimināllikuma 78. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir ar formālu sastāvu, un ir pabeigts ar darbības, kas vērstas uz nacionālā, etniskā, rasu vai reliģiskā naida vai nesaticības izraisīšanu, tomēr noziedzīgā nodarījuma sastāva esību vai neesību nosaka, izvērtējot nevis kādu apstākli atsevišķi, bet gan dažādu apstākļu mijiedarbību.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa, konkretizējot Konvencijas 10. pantā ietvertās tiesības uz vārda brīvību, ir norādījusi uz dažādiem vērtējuma aspektiem. Tiesa norādījusi, ka katrā konkrētā gadījumā nozīme var būt gan sociālajam un politiskajam fonam, gan personas pausto apgalvojumu tiešajam vai plašākajam kontekstam, gan arī tam, vai personas paustais var tikt uzskatīts par tiešu vai netiešu aicinājumu uz vardarbību vai par vardarbības, naida vai neiecietības attaisnošanu. Tiesa uzsvērusi, ka var būt nozīme arī veidam, kādā izteikumi pausti, un to tiešai vai netiešai spējai radīt kaitīgas sekas (piemēram, *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021. gada 11. maija sprieduma lietā „/Persona G/ v. Russia”, iesnieguma Nr. 10271/12, 71. punkts, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 28. augusta sprieduma lietā „Savva Terentyev v. Russia”, iesnieguma Nr. 10692/09, 66. punkts; 2015. gada 15. oktobra sprieduma lietā „Perinçek v. Switzerland”, iesnieguma Nr. 27510/08, 208. punkts*).

[7.9] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtnās daļas pārkāpumu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575. panta

trešās daļas izpratnē un, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma. Šī iemesla dēļ apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[8] Senātam ir jāsniedz atbilde arī uz jautājumu, vai tiesībsarga atzinums izskatāmajā lietā ir atzīstams par pierādījumu kriminālprocesā.

[8.1] No izskatāmās lietas materiāliem Senāts konstatē, ka izmeklētāja pirmstiesas kriminālprocesā, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 133. pantu, tiesībsargam Jurim Jansonam lūgusi sniegt atzinumu. Lūgumam pievienots CD disks ar /Persona A/ videoierakstu no viņa „Facebook” profila, kā arī apskates protokola kopija ar /Persona A/ videoierakstam pievienotajiem komentāriem.

2020. gada 16. martā Latvijas Republikas tiesībsargs sniedzis atzinumu Nr. 1-5/50, kura secinājumos ir norādīts, ka izteikumi sociālajā tīklā „Facebook” ievietotajā videoierakstā ir vērsti uz nacionālā un etniskā naida vai nesaticības izraisīšanu sabiedrībā.

[8.2] Senāts 2023. gada 10. janvāra lēmumā secinājis, ka tiesībsarga atzinums nav atzīstams par kompetentās institūcijas atzinumu Kriminālprocesa likuma 133. panta izpratnē, jo Tiesībsarga likumā kontroles un uzraudzības funkcija tiesībsargam nav noteikta (*Senāta 2023. gada 10. janvāra lēmuma lietā Nr. SKK-3/2023, ECLI:LV:AT:2023:0110.11817001020.4.L, 5.5. punkts*).

Senāts arī norādījis, ka no Tiesībsarga likuma normām izriet, ka tiesībsarga pamatfunkcija ir valsts varas īstenošanas uzraudzība un cilvēktiesību aizsardzība (*Senāta 2007. gada 14. decembra lēmuma lietā Nr. SKA-679/2007, A7021807/12, 9. punkts*). Pildot likumā noteiktās funkcijas, tiesībsargs sekmē vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkādas diskriminācijas novēršanu. Savukārt īstenojot Tiesībsarga likuma 12. pantā noteiktos uzdevumus, tiesībsargs savus secinājumus par konkrēto jautājumu ietver atzinuma un ieteikuma formā.

No minētā izriet, ka tiesībsargs kā Saeimas apstiprināta amatpersona ir pilnvarots pildīt Tiesībsarga likumā noteiktās funkcijas un uzdevumus, kas ir vērsti uz valsts varas īstenošanas uzraudzību un cilvēktiesību aizsardzību. Savukārt tiesu varas uzdevums ir gādāt par to, lai, spriežot tiesu, tiktu nodrošināta vispārējo tiesību princips, Satversmes normu, Latvijai saistošo starptautisko līgumu, likumu un citu tiesību aktu īstenošana, kā arī tiktu aizsargātas cilvēka tiesības un brīvības (*Satversmes tiesas 2007. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-03-01, 26. punkts*).

[8.3] Kriminālprocesa likuma 127. panta pirmā daļa noteic, ka pierādījumi kriminālprocesā ir jebkuras likumā paredzētajā kārtībā iegūtas un noteiktā procesuālajā formā nostiprinātas ziņas par faktiem, kurus kriminālprocesā iesaistītās personas savas kompetences ietvaros izmanto pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu esamības vai neesamības pamatošanai.

Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtajā daļā noteikts, ka nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojuši apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

[8.4] Juridiskajā literatūrā norādīts, ka no faktiskajiem apstākļiem ir jānošķir tiesiskie apstākļi, jo saskaņā ar romiešu tiesību principu *da mihi facta dabo tibi ius* lietas dalībniekiem tiesai jāsniedz tikai faktiskie apstākļi. Savukārt atbilstoši principam *iura novit curia* tiesību jautājumus izlemj tiesa, pamatojoties uz savām zināšanām (*Bārdiņš G. Būtisko lietas apstākļu noskaidrošana un vērtēšana. Rīgā: Latvijas Vēstnesis, 2006, 8. lapa*).

[8.5] Izskatāmajā lietā tiesībsarga atzinums netika lūgts, lai iegūtu tiesībsarga rīcībā esošas ziņas par faktiem, kurām ir nozīme lietā, bet gan lai noskaidrotu tiesībsarga viedokli par faktisko apstākļu, kuri procesa virzītājam jau bija zināmi, novērtējumu.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka atzinums, kurā tiesībsargs sniedzis tiesību normu interpretāciju, novērtējot faktiskos apstākļus, ir tiesībsarga viedoklis, kas nav atzīstams par pierādījumu kriminālprocesā.

[8.6] Senāts ir atzinis, ka visiem tiesas atzinumiem par noziedzīgā nodarījuma apstākļiem, kurus tiesa ietvērusi pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā, jābūt pamatotiem ar lietā iegūtajiem pierādījumiem atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124. panta piektajā daļā norādītajam pierādīšanas standartam – „saprātīgu šaubu

izslēgšana” (Senāta 2021. gada 26. februāra lēmuma lietā Nr. SKK-4/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0226.15830014213.11.L](#), 9.1. punkts).

Senāts arī atzinis, ka tiesa patstāvīgi izvērtē pierādījumus lietā. Citas iestādes viedokli tiesa var apsvērt, taču tam nav pierādījuma nozīmes (Augstākās tiesas 2014. gada 4. aprīļa sprieduma lietā Nr. [SKA-164/2014](#), A42973709, 18. punkts).

No minētā secināms, ka tiesībsarga atzinumā pausto viedokli tiesa var izmantot nolēmuma pamatošanā, ja vien ar to netiek aizstāts tiesas pašas veikts pierādījumu izvērtējums un tiesību normu interpretācija. Tas nozīmē, ka tiesa tiesībsarga atzinumā norādīto viedokli var apsvērt, taču tam nav pierādījuma nozīmes. Tiesa pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu esību vai neesību pamato ar pierādījumiem, nevis viedokļiem.

Senāts norāda, ka pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu noskaidrošanai nav pietiekami atsaukties uz tiesībsarga atzinumā izdarītu secinājumu par cilvēktiesību pārkāpumu, bet tiesai pašai jākonstatē lietas izšķiršanai būtiskie apstākļi un tie patstāvīgi jānovērtē.

[8.7] Izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa atzinusi, ka tiesībsarga atzinums nav atzīstams par pierādījumu.

Prokurore kasācijas protestā nav pamatojusi, kā tā nonākusi pie secinājuma, ka tiesībsarga atzinumu tiesa atzinusi par nepieļaujamu pierādījumu. Apelācijas instances tiesas spriedumā šāds atzinums nav norādīts. Tāpat prokurore nav arī norādījusi, kādēļ un par kāda veida pierādījumu tiesībsarga atzinums būtu atzīstams.

Pierādījumu pieļaujamība ir viena no pierādījumu pazīmēm jeb īpašībām, kura jāizvērtē, lai pierādījumu varētu izmantot pierādīšanā. Ja tiesa ir atzinusi, ka tiesībsarga atzinums nav pierādījums, proti, tas nesatur ziņas par faktiem, tad tas nav izvērtējams kā pierādījums.

[8.8] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka tiesībsarga atzinums izskatāmajā lietā nav pierādījums, nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumu.

[8.9] Senāts arī vēlas norādīt, ka pretēji kasācijas protestā norādītajam krimināllietā Nr. 11840000914 kasācijas sūdzība nav tikusi iesniegta par tiesībsarga atzinuma vērtēšanu.

Senāts atgādina, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 584. pantu tiesas nolēmumu tiesiskuma pārbaude notiek kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomā un ietvaros. Kasācijas instances tiesa drīkst pārsniegt kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomu un ietvarus gadījumos, kad tā konstatē Krimināllikuma pārkāpumu vai Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.

Senāts arī atzinis, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 575. panta trešajai daļai procesuāls pārkāpums var būt pamats nolēmuma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā, ja šis pārkāpums novedis pie nelikumīga nolēmuma. Procesuāla rakstura kļūdas un to ietekme uz nolēmuma likumīgumu ir vērtējamas saprātīgi, samērīgi un taisnīgi. Lai zemākas instances tiesas nolēmumu atzītu par nelikumīgu procesuāla pārkāpuma dēļ, jābūt pamatotām šaubām, ka gadījumā, ja procesuālā kārtība tiktu ievērota, tiktu pieņemts atšķirīgs nolēmums (Senāta 2020. gada 30. oktobra lēmuma lietā Nr. SKK-59/2020, [ECLI:LV:AT:2020:1030.3870001003.3.L](#), 35.1. punkts).

Turklāt Senāts uzsver, ka lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību nenozīmē, ka Senāts pārsūdzētā sprieduma motīvu daļā ietvertu argumentāciju atzinis par pilnīgi pareizu. Kasācijas tiesvedības ierosināšanu var atteikt, piemēram, gadījumos, kad kļūdas procesuālo tiesību normu piemērošanā nav novedušas pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma, arī ja, izvērtējot kasācijas sūdzībā vai protestā minētos argumentus, nerodas šaubas par pārsūdzētā nolēmuma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav būtiskas nozīmes judikatūras veidošanā (sk. *Kriminālprocesa likuma 573.¹ pantu*).

[9] Apelācijas instances tiesa atstājusi negrozītu apsūdzētajam /Persona A/ pirmstiesas procesā piemērotos drošības līdzekļus drošības naudu un nodarbošanās aizliegumu – veikt darbības, kas saistītas ar jebkādas informācijas ievietošanu sociālajos tīklos, tai skaitā „Facebook”, „Twitter”, „YouTube”, „Draugiem.lv” un citos sociālajos tīklos, ne no saviem personīgi izveidotajiem lietotājkontiem, ne arī izmantojot trešo personu lietotājkontus, veikt darbības, kas saistītas ar tādu interneta vietņu izveidošanu, kas paredzētas regulārai ziņu ievietošanai un kurās no rakstu skatījumiem ir iespējams gūt materiālu labumu. Senāts atzīst, ka minētie drošības līdzekļi ir samērīgi un to piemērošanas turpināšana nepamatoti neierobežos apsūdzētā /Persona A/ pamattiesības.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023. gada 17. oktobra spriedumu par /Persona A/ atzīšanu par nevainīgu un attaisnošanu pēc Krimināllikuma 78. panta otrās daļas;

lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā;

apsūdzētajam /Persona A/ turpināt piemērot drošības līdzekļus drošības naudu un nodarbošanās aizliegumu – veikt darbības, kas saistītas ar jebkādas informācijas ievietošanu sociālajos tīklos, tai skaitā „Facebook”, „Twitter”, „YouTube”, „Draugiem.lv” un citos sociālajos tīklos, ne no saviem personīgi izveidotajiem lietotājkontiem, ne arī izmantojot trešo personu lietotājkontus, veikt darbības, kas saistītas ar tādu interneta vietņu izveidošanu, kas paredzētas regulārai ziņu ievietošanai un kurās no rakstu skatījumiem ir iespējams gūt materiālu labumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

S. Kaija I. Bičkovičs A. Uminskis